

Schiermonnikoog

Routebeschrijving

Ga vanuit Informatiecentrum Het Bakken LA. In de bocht RD, klinkerweg. Aan het eind met de trap omhoog en RA over de kruin van de dijk. Na de Bank van Banck bij paddenstoel S64 RD over het fietspad, Minne Onnespad. Bij paddenstoel S65 RA naar de vogelkijkhut. Loop, na hier gekeken te hebben, terug en vervolg het fietspad.

Na een picknickbank LA. Op 4-sprong RD. Het pad komt uit bij Het Rif, een enorme vlakke begroeide met zeekraal en schorrekruid. Hier lag tot 1760 het gehucht Dampen.

Kijkpunt 1: Dampen

Schiermonnikoog is het eiland (oog) van de schiere (grijze) monniken. In de Middeleeuwen vestigden zich monniken vanuit het Friese klooster Claerkamp op het eiland. Deze in grijze pijen gehulde lekenbroeders stichtten een uithof, legden dijken aan en maakten de grond geschikt voor landbouw en veeteelt. Er verrezen schuren, hoeves en een kapel.

Toen tijdens de Reformatie de kloosters werden onteigend, kwam Schiermonnikoog in bezit van het gewest Friesland. Uit geldnood verkochten de Staten van Friesland in 1640 de heerlijkheid Schiermonnikoog aan de rijke koopman Johan Stachouwer. Hij nam zijn intrek in het kasteelachtige Huis Binnendijken, dat hij in het gehucht Dampen liet bouwen. Bewoners uit het door zand en zee bedreigde dorp Westerburen braken daar hun huizen af en bouwden ze in het hoger gelegen Dampen weer op. Ook kwam er een kerk waarin de eredienst werd gehouden. Maar niet voor lang. De afslag van de duinen ging sneller dan verwacht. In 1750 verlieten de bewoners het dorp en vestigden zich in Oosterburen. De meeste leden van de familie Stachouwer verhuisden mee en gingen in een nieuw statig huis wonen: slot Rijsbergen. Tien jaar later, tijdens een zware storm op Tweede Kerstdag, werd de hele buurtschap overspoeld door de golven. Wel bleef Huis Binnendijken overeind staan omdat deze op een duin stond. De eigenzinnige freule Catharina Maria Stachouwer weigerde te vertrekken en bleef op Binnendijken wonen. Zij is met de ondergang van het huis ook zelf aan haar levenseinde gekomen.

Ga RA en volg het pad langs de rand van de kwelder. Aan het eind links aanhouden en na ongeveer 10 m. RA, smal paadje naar een hoger gelegen pad. Volg dit pad langs de duinrand verder RD.

Waar je rechts op het duin een geel bord ziet met rode band van Natuurmonumenten, RA omhoog. Kijk bovenop het duin even achterom. Waar je nu het Westerstrand en de zee ziet, lag eeuwen geleden het dorp Westerburen.

Kijkpunt 2: Westerburen

Nadat de monniken waren vertrokken namen boeren hun werk over. De uithof groeide uit tot een dorp met een kerk en een molen dat men Westerburen noemde.

Overstuiwend zand en kustafslag maakten het een prooi van de zee. Steeds weer werden aan de westzijde huizen opgegeven en aan de oostzijde weer aangebouwd. In een aaneengesloten proces "wandelde" Westerburen naar de plaats van het huidige dorp, dat de naam Oosterburen kreeg. In 1760 werden de laatste huizen van Westerburen door de zee verzwolgen.

Een grafzerk uit 1658 van Gertie Cornelis is de enige tastbare herinnering aan Westerburen. Zij was de vrouw van Petrus Marswal, tonnenmeester van Friesland, konvooimeester en secretaris van de Heerlijkheid Schiermonnikoog. Keer op keer, als huizen en kerk naar het oosten verplaatst moesten worden, werd de zerk meegenomen.

Gebroken en met nauwelijks leesbaar opschrift heeft de steen voor de ingang van de Nederlands Hervormde Kerk een definitieve plek gekregen.

Loop verder de duinen in. Bijna aan het eind vóór fietspad LA. Je komt uit bij een picknickbank. Steek het fietspad en ga RD. Volg steeds dit slingerende graspad door de Westerduinen. Je komt langs een open grasvlakte en krijgt zicht op de rode vuurtoren. Aan het eind RA en bij het fietspad LA, Westerduinenpad.

Bijna aan het eind LA over het voetpad naar de vuurtoren, Torenbinnenpad.

Loop RD langs de vuurtoren. Het pad gaat omhoog. Daarna op 4-sprong RA over een breed grassig pad. Bij strandopgang met rechts een groot hotel LA en daarna RA verder over het strand. Na ongeveer 2 km. bij een hoge strandpaal met rode kop en nummer 5 het strand verlaten.

Kijkpunt 3: Trouwe wachters

Strandpalen: ze zijn er in allerlei soorten en maten. Met witte, oranje of rode koppen. Met een ijzeren band en met een vliegschijf. Jong of oud. Kaarsrecht, fier overeind, met hun strak in de verf gezette kop afstekend tegen de omgeving. Oud en verweerd, nog net niet ondergestoven door het zand.

In 1868 plaatste Rijkswaterstaat de eerste strandpalen op Schiermonnikoog. Ruim tien jaar later werden deze stenen palen vervangen door houten exemplaren en aangevuld tot reeks van 19 rondom het eiland. Jaarlijks werd van elke paal de afstand tot de zee en tot het duin gemeten en in een strandboek vastgelegd. Zo kon men veranderingen in de kustlijn in de gaten houden.

Inmiddels worden de strandpalen niet meer gebruikt om de kust te bewaken. Satellieten hebben hun taak overgenomen. Maar nog steeds laten zij zien hoe het eiland van vorm verandert. De oudste kilometerpalen staan nu voor het grootste deel in de duinen. Daaraan kun je zien dat het eiland breder is geworden. Tegenwoordig is paal 18 de laatste op de Balg. Ten oosten daarvan ligt nog twee kilometer zand. Daar komt jaarlijks zo'n 100 meter bij.

Paal 5 staat op een punt waar de zee steeds meer van de duinen afkalft. Een aantal jaren geleden is de paal naar de duinrand verplaatst omdat hij te ver in zee kwam te staan.

Nu staat paal 5 bij vloed toch weer met z'n voet in het water.

Het is niet denkbeeldig dat bij een storm op deze plek de duinen worden afgeslagen. De hoop is gevestigd op een grote zandbank die verderop in zee ligt. Men verwacht dat deze zich binnenkort bij het land aansluit. Dan is het gevaar geweken.

Meer weten over de trouwe wachters op Schiermonnikoog? Loop mee met [Strandpalenwandeling op Schiermonnikoog | VVV Schiermonnikoog](#)

Eerste pad LA langs de duinrand. Na ruim 700m. raakt het pad dichter begroeid en splitst het pad zich. Ga RD en vervolg het pad langs de duinrand. Je komt uit bij een strandopgang. Ga hier RA. Na strandpaviljoen De Marlijn LA, Joh. De Jongpad. Even voorbij een strandpaal RA, Reddingsweg. Je gaat door een klaphek. Het pad buigt bij een bank naar rechts. Je verlaat het begrazingsgebied door een tweede klaphek. Even hierna kun je RA naar de begraafplaats Vredenhof.

Loop terug naar de route en ga RA richting bunker op een hoog duin. Je passeert de toegangsweg naar de Wassermannbunker. Vanaf de uitkijkpost kun je het hele eiland overzien.

Bij een picknickbank LA naar de asfaltweg. Steek deze over en ga RD, Cornelis Visserpad. Einde pad RA. Links ligt de Berkenplas met horeca. Eerste pad LA, ruiterspad. Op 4-sprong

met kikker RA. Einde pad bij boomstamstoel LA. Vlak voor de bebouwing op Y-splitsing links aanhouden.

Loop door naar de weg. Steek deze over om even te kijken bij Huis Rijsbergen, nu bekend onder de naam Cisterciënzer Klooster Schiermonnikoog. Loop terug en ga LA over het voetpad langs de eilanderhuisjes aan de Langestreek.

Vóór de kerk LA, Nieuwestreek. Na een park met het standbeeld van de Schiere monnik nog even RD en je bent weer terug bij Het Bakken.

www.geografischwandelen.nl